

पृष्ठजाह लि० पृष्ठस्य मूलं कर्णा० मूले जाहच् । पृष्ठमूले ।
पृष्ठतल्पन न० तल्पमिवाचरति तल्प+किप् न० । मधातुः भवे
ल्युट् । पृष्ठस्य तल्पनं तल्पवदाचरणम् । (पिठे शोओया)
प्रवेष्टे त्रिका० ।

पृष्ठतस् अय्य० पृष्ठ+तसिल् । पश्चाद्भागे इत्यर्थे ।
पृष्ठदृष्टि पु० पृष्ठे दृष्टिस्तद्व्यापारोऽस्य । भङ्गू क राजनि० ।
पृष्ठमर्मन् न० ७त० । सुश्रुतोक्ते पृष्ठस्य मर्मभेदे स च तलोक्तो
यथा

“अत ऊर्ध्वं पृष्ठमर्मागच्छत्याख्यास्यामः । तत्र पृष्ठवंश-
सुभयतः प्रतिशोषीकाण्डमस्थिनी कटीकतरुणे नाम
मर्मणी तत्र शोणितक्षयात् पाण्डुर्विवर्णो ह्रीन-
रूपश्च ज्ञियते । पार्श्वजघनवह्निभागे पृष्ठवंशसुभयतो
नातिनिम्नो कुङ्कुन्दरे नाम मर्मणी सत्र स्पर्शानान-
मधःकाये चेतोपचातस्य । ओषीकाण्डयोरुपयोग्या-
म्बादनौ पार्श्वान्तरप्रान्तवह्नौ नितम्बौ नाम तत्राधः
कायशोषो दीर्घल्यात् मरणम् । अधःपार्श्वान्तरप्रान्तवह्नौ
जघनपार्श्वमध्ययोस्तिर्यग्गूर्ध्वं जघनात् पार्श्वसन्धी
नाम तत्र लोहितपूर्णकोष्ठतया ज्ञियते । स्तनमूलादुभ-
यतः पृष्ठवंशस्य दृहती नाम तत्र शोणिततातिप्रवृत्ति-
निमित्तैरुपद्रवैर्ज्वर्यते । पृष्ठोपरि पृष्ठवंशसुभयतस्त्रिक-
स्रस्वङ्गे अंसफलके नाम तत्र बाह्वोः स्नायः शोषो वा ।
बाहुमूर्ध्वीयोगाध्योऽंसपीठस्तन्मन्त्रिवन्मन्त्रावधौ नाम तत्र
स्तव्यवाहुता । एवमेतानि चतुर्दश पृष्ठमर्माणि व्या-
ख्यातानि ।

पृष्ठमांस न० पृष्ठस्य मांसम् । पश्चादीनां पृष्ठस्ये मांसि ।
तस्याभक्ष्यता मार्कपु० उक्ता यथा “पृष्ठमांसं दृष्टमांसं
गर्ह्यमांसं च पुत्रक । न भक्ष्यीत सततं प्रत्यक्षलव-
णानि च” ।

पृष्ठमांसाद लि० पृष्ठे परोक्षे मांसाद इव । १परोक्षे
शःशेन वाक्याभिधायिनि पुरुषे दीर्घोहोपके त्रिका० ।
“कृत्वा विभवात्पोष्यतः कृत्वाति समाकपोत् वाक्या-
भिधानेऽन्ये तथार्थत्वम् । पृष्ठमांसादनशब्दे दृश्यम् ।
पश्चादेः २पृष्ठमांसभक्षके लि० ।

पृष्ठमांसादन न० पृष्ठे पराक्षे मांसादनमिव । “पृष्ठमांसादनं
तत्र यत् परोक्षे दोषकीर्तनम्” हेमच० उक्तेऽर्थे
२पश्चादीनां पृष्ठमांसस्य भक्षणे च ।

पृष्ठयज्वन् पु० पृष्ठे रथनरादिभिरिष्टवान् यज-वनिप् ।
रथन्तरादिभिः बहभिः स्त्रीत्वसमूहेनिरूपति क० ५ ५४१

पृष्ठयान न० पृष्ठेन यानं गमनम् । (पिठे याओया) पृष्ठेन
गमने । तत्र चर्शोरोगे निदानं सुश्रुते उक्तं चर्शगशब्दे
दृश्यम् ।

पृष्ठवंश पु० ६त० । (पिठेर दौडा) पृष्ठास्थि हेमच० ।
“चतुर्विंशतिः पृष्ठ वंशे” सुश्रुतोक्तेः तत्र चतुर्विंशति
रस्थिनि । पृष्ठमर्मनशब्दे दृश्यम् ।

पृष्ठवास्तु न० ७त० । बलिदातुः पृष्ठभागस्ये वास्तुनि “पृष्ठ-
वास्तुनि कुर्वीत बलिं सर्वात्मभूतये” मनुः । नृही
परिदृष्टं पृष्ठवास्तु” २ऋक्षकभट्टोक्तेऽर्थे च ।

पृष्ठवाह् लि० पृष्ठं पश्चाद्भागं वहति वह-रिख । १पश्चा-
द्भागावहके हरिवं० १६६ श्लो० । भत्ये वाहृहठ् ।
पृष्ठोहः । स्त्रियां ङीप् । पृष्ठं युगपार्श्वं वहति
वह-रिख । २युगपार्श्ववाहृहठ्ठे [दृष्टे हेमच० ।

पृष्ठवाह्य पु० पृष्ठेन वाह्यं वहनं यस्य । पृष्ठेन भारवाहक-
पृष्ठशय लि० पृष्ठे श्येते पृष्ठरूपाधिकरिणोपपदे कर्त्तरि
अच् । पृष्ठे शायिनि उत्थानशब्दे ।

पृष्ठशृङ्ग पुंस्त्री पुंश्च शृङ्गस्य । वनस्थाने हेमच० । स्त्रियां
जातिवात् ङीष् । [भेदि० ।

पृष्ठशृङ्गिन् पु० ७त० । १महिषे २नृपसङ्के ३भीमसेने च
पृष्ठे मुख पु० पृष्ठे मुखमस्य कलुक्च० । कुमारानुचरभेदे
भा०श० ४६५० ।

पृष्ठोदय पु० पृष्ठेनोदयो यस्य । ज्योतिषोक्ते पृष्ठेनोदययुक्ते
राशिभेदे “अज्ञो गोपतिबुधस्य कर्कशन्त्रिस्तृगस्तथा ।
निशासंज्ञाः स्मृताश्चैते शेषाद्यान्ये दिनमात्रकाः । निशा
संज्ञा विमिश्रणाः स्मृताः पृष्ठोदयास्तथा । शेषाः ग्रीर्णे
दया स्मृते मीनसोमबसंज्ञकः” ।

पृष्ठा न० पृष्ठानां स्त्रीत्वभेदानां समूहः “पृष्ठस्त्रीपसंख्यानम्”
वार्त्ति० समूहे यत् । १स्त्रीत्वसमूहे । पृष्ठे भवः यत् ।
२पृष्ठभवेति । “लोमयागेषु छन्दानैः क्रियमाणाः पृष्ठप्रादि
संज्ञिका स्तुतिः स्तोमः” मि०को० । पृष्ठेन वहति यत् ।
३पृष्ठेन भारवाहके अथ (वेदोपोडा) कर्मरः ।

पृष्ठस्त्रीप् पु० पृष्ठस्त्रीप्ः साधनतयाऽस्यस्य अच् । साध-
नदप्रसिद्धेषु षट्सु क्रतुभेदेषु “पृष्ठस्त्रीप्मांस्त्रिदशपञ्चदश-
सप्तदशैकविंशतिनवत्यष्टिगाः” कात्या०श्रौ० २२, ६, २६
“पृष्ठस्त्रीप्संज्ञकाः षट् क्रतवो भवन्ति त्रिदशोदयः” कर्कः ।
पृष्णि पु० पृष्ठि+पृषो० । नानावर्णयुक्ते मरतः २पार्श्वभागे
स्त्री उणादि० ।

पृ पाचने पृत्तौ च क्त्वा० न्वा० पर० सक० सेट् आप्रत्यये परे